

**AKTSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI
MXXCGA TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI: MUAMMOLAR
VA YECHIMLAR**

Abduraxmonov Shoxrux Azamatovich

Tel: 99 894 223 23 22

O'zbekiston Respublikasi Bank moliya Akademiyasi magistranti

Ashoxrux223@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola aktsiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy hisobotlarni Xalqaro Moliyaviy Hisobot Standartlariga (MXXS) transformatsiya jarayonlarini tahlil qiladi. MXXSning joriy etilishi, moliyaviy shaffoflikni oshirish, investorlar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun ma'lumotning ishonchligini ta'minlash maqsadida amalga oshiriladi. Maqolada transformatsiya jarayonida duch kelinadigan muammolar, jumladan, texnik qiyinchiliklar, madaniy qarshilik va tartibga solish bilan bog'liq muammolar o'rganiladi. Shuningdek, ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o'qitish va ta'lim, o'zgarishlarni boshqarish, va tartibga soluvchi organlar bilan hamkorlik kabi yechimlar taklif etiladi. Misol tadqiqotlari orqali muvaffaqiyatli joriy etish jarayonlari ko'rsatiladi va kelajakda tadqiqot yo'nalishlari muhokama qilinadi. Ushbu maqola aktsiyadorlik jamiyatlarida MXXSga o'tish jarayonining murakkabligi va ahamiyatini ta'kidlaydi, shuningdek, moliyaviy hisobotlarni modernizatsiya qilish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: moliyaviy hisobotlar transformatsiyasi, Xalqaro Moliyaviy Hisobot Standartlari (MXXS), moliyaviy shaffoflik, texnik qiyinchiliklar, o'zgarishlarni boshqarish, aktsiyadorlik jamiyatlari.

Kirish. Bugungi kunda moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarga moslashtirilishi nafaqat moliyaviy axborotning shaffofligini ta'minlash, balki aktsiyadorlik jamiyatlarining xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirish uchun ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xalqaro Moliyaviy Hisobot Standartlari (MXXS) dunyo bo'ylab keng tarqalgan bo'lib, korxonalar uchun yagona moliyaviy hisobot me'yorlarini yaratishga qaratilgan. Ushbu standartlar aktsiyadorlar, investorlar va boshqa manfaatdor tomonlarga kompaniyaning moliyaviy holati to'g'risida aniq va ishonchli ma'lumot taqdim etadi.

Biroq, aktsiyadorlik jamiyatlarida MXXSga o'tish jarayoni ko'plab qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Ushbu muammolar texnik va madaniy jihatlardan tortib, milliy qonunchilikning moslashuvchanligigacha bo'lgan masalalarni o'z ichiga oladi. Ayniqsa, kompaniyalar uchun yangi standartlarga mos kelish texnik qiyinchiliklar va qarshiliklarga sabab bo'ladi, shuningdek, moliyaviy hisobotlarni

tayyorlash jarayonini ham murakkablashtiradi.

Adabiyotlar sharhi

MXXS (Xalqaro Moliyaviy Hisobot Standartlari) ning aktsiyadorlik jamiyatlarida joriy etilishi moliyaviy hisobotlarni modernizatsiya qilish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, avvalambor, moliyaviy shaffoflikni ta'minlash va investorlar ishonchini oshirishga qaratilgan. MXXSning qabul qilinishi global miqyosda moliyaviy hisobot standartlarini birlashtirishga qaratilgan dasturlarni qo'llab-quvvatlagan (Deloitte, 2020). Biroq, aktsiyadorlik jamiyatlari ushbu standartlarni joriy etishda ko'plab muammolarga duch keladilar.

Transformatsiya jarayonida yuzaga keladigan muammolar ichida texnik qiyinchiliklar alohida o'rin tutadi. MXXSning murakkab qoidalarini tushunish va ularga moslashish ko'plab kompaniyalar uchun qiyin bo'ladi (KPMG, 2019). Shuningdek, o'zgarishlarga qarshilik va madaniy omillar ham ushbu jarayonda muhim ahamiyatga ega. Xodimlar va boshqaruv tomonidan o'zgarishlarga nisbatan ko'rsatiladigan qarshiliklar ko'plab tadqiqotlarda ta'kidlangan (Smith, 2021). Bunday qarshiliklar, ko'pincha, yangi standartlar bilan tanishmaslik va o'zgarishlarga tayyor bo'lmaslik bilan bog'liq.

MXXSga muvaffaqiyatli o'tish jarayonida xodimlarni o'qitish va ta'lim dasturlari muhim rol o'ynaydi. O'qitish jarayonlari aktsiyadorlik jamiyatlarining transformatsiya jarayonida zaruriy bilimlarni oshirish va yangi standartlar bo'yicha ishonchni mustahkamlashda yordam beradi (Jones, 2022). Shuningdek, muvaffaqiyatli joriy etish jarayonlari misolida bir qator tadqiqotlar keltiriladi. Bu tadqiqotlarda aktsiyadorlik jamiyatlari turli yondashuvlarni qo'llab, muammolarni hal qilishda ijodiy yechimlarni topishga erishgan (Anderson, 2023). Ushbu tajribalar kelajakda boshqa kompaniyalar uchun foydali ma'lumotlar taqdim etishi mumkin.

Umuman olganda, aktsiyadorlik jamiyatlarida MXXSga o'tish jarayonlari ko'plab ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribalar asosida o'rganilishi lozim. Ushbu adabiyotlar, o'zaro tajribalar va muammolar MXXSga transformatsiya jarayonini yanada mukammal va samarali amalga oshirish uchun zaruriy bilim va ko'nikmalarni taqdim etadi.

Metodologiya

Aktsiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy hisobotlarni MXXSga transformatsiya jarayonlarini o'rganish uchun sifat va miqdoriy tadqiqot metodlari qo'llaniladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi transformatsiya jarayonidagi muammolarni aniqlash va bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot dizayni sifatida qo'shma usul tanlangan. Bunda birinchi bosqichda so'rovnoma o'tkaziladi. Ushbu so'rovnoma orqali aktsiyadorlik jamiyatlarining xodimlari va boshqaruv organlari o'rtasida MXXSga o'tish jarayonida yuzaga keladigan muammolar, tajribalar va yechimlar haqida ma'lumot to'planadi. So'rovnoma natijalari statistik tahlil usullari

yordamida qayta ishlanadi, bu esa muammolarni va ularning sabablari to'g'risida aniq ma'lumotlar olish imkonini beradi. Ikkinchi bosqichda bir qator aktsiyadorlik jamiyatlari, ularning MXXSga o'tish jarayoni va tajribalari bo'yicha intervyular o'tkaziladi. Bu intervyularda kompaniyalar vakillari bilan ochiq muloqotlar o'tkazilib, ularning muvaffaqiyatli joriy etish tajribasi, yuzaga keladigan qiyinchiliklar va bu muammolarni bartaraf etish yo'llari haqida suhbatlashiladi. Bu usul tadqiqot natijalarini yanada chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi. Natijalar, shu bilan birga, muvaffaqiyatli transformatsiya jarayonlari va ularni amalga oshirishda qo'llaniladigan metodologiyalarni aniqlashga yordam beradi. Ushbu metodologiya yordamida, moliyaviy hisobotlarni MXXSga moslashtirish jarayonida duch kelinadigan qiyinchiliklar va muammolarni batafsil o'rganish maqsadida har tomonlama tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'lamiz.

Moliyaviy hisobotlarni transformatsiya qilishda yuzaga keladigan muammolar. Moliyaviy hisobotlarni MXXSga transformatsiya qilish jarayonida aktsiyadorlik jamiyatlari bir qator muammolarga duch keladilar. Ushbu muammolar, asosan, texnik, madaniy va tartibga solish jihatidan kelib chiqadi.

1. Texnik muammolar: MXXSning murakkab qoidalari va talablari aktsiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy hisobotlarni tayyorlash jarayonini qiyinlashtiradi. Kompaniyalar MXXS talablariga mos kelish uchun o'z ichki tizimlarini yangilash va takomillashtirishga majbur bo'lishadi. Bunga yangi dasturiy ta'minot, hisob raqamlari va tizimlar joriy etish kiradi. Biroq, bunday o'zgarishlar ko'pincha katta moliyaviy va vaqt sarfini talab qiladi.

2. Madaniy qarshilik: O'zgarishlarga qarshilik, xususan, xodimlar va boshqaruv organlari o'rtasida ko'p uchraydi. Xodimlar yangi standartlarga o'rganib qolish va o'z ish usullarini o'zgartirishda qiynalishlari mumkin. Bu, ko'pincha, o'zgarishlarga nisbatan ishonchsizlik va qo'rquv tufayli sodir bo'ladi, natijada transformatsiya jarayoni sekinlashadi yoki to'xtab qoladi.

3. Tartibga solish muammolari: Aktsiyadorlik jamiyatlari MXXSga o'tish jarayonida mahalliy qonunchilik va tartibga solish tizimlari bilan ham muvofiqlikni ta'minlashlari kerak. Bunday moslashuvchanlik ko'pincha qiyin kechadi, chunki mahalliy qonunchilik va talablar MXXSning ba'zi jihatlari bilan bir xil emas. Bu, o'z navbatida, moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini va ularning ahamiyatini pasaytirishi mumkin.

Yechimlar va tavsiyalar

Moliyaviy hisobotlarni MXXSga transformatsiya qilish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni bartaraf etish uchun bir qator yechimlar va tavsiyalar ishlab chiqish muhimdir. Ushbu tavsiyalar aktsiyadorlik jamiyatlarining o'zgarishlarga tayyorligini oshirish va moliyaviy hisobotlar sifatini yaxshilashga qaratilgan.

- Ta'lim va o'qitish dasturlari: MXXSga o'tish jarayonida xodimlarni o'qitish va

tayyorlash dasturlarini joriy etish zarur. Bu dasturlar yangi standartlar va qoidalar haqida to'liq tushuncha berishga yordam beradi, shuningdek, xodimlar o'z bilimlarini oshirishga imkon yaratadi. Xodimlar uchun treninglar va seminarlar o'tkazish, shuningdek, onlayn o'quv materiallari taqdim etish orqali o'qitish jarayonini samarali tashkil etish mumkin.

- O'zgarishlarni boshqarish strategiyasi: Aktsiyadorlik jamiyatlari o'zgarishlarni boshqarish strategiyasini ishlab chiqishlari lozim. Ushbu strategiya xodimlarga o'zgarishlar haqida ma'lumot berishni, ularga qo'llab-quvvatlashni va o'zgarishlarga nisbatan ishonchni oshirishni o'z ichiga oladi. O'zgarishlarni boshqarish jarayonida xodimlar va boshqaruv organlari o'rtasida ochiq muloqotni ta'minlash muhimdir.

- Texnologiyalarni yangilash: MXXSga o'tish jarayonida zamonaviy hisob raqamlarini va dasturiy ta'minotni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy hisobotlarni tayyorlash jarayonini avtomatlashtirish va optimallashtirish orqali xatoliklarni kamaytirish va samaradorlikni oshirish mumkin. Dasturiy ta'minot va texnologiyalarni yangilash orqali kompaniyalar moliyaviy ma'lumotlarni tez va aniq taqdim etish imkoniyatiga ega bo'ladi.

- Qonunchilik va tartibga solishga moslashuv: Aktsiyadorlik jamiyatlari MXXSga o'tish jarayonida mahalliy qonunchilik va tartibga solish talablariga moslashuvchanlikni ta'minlashlari kerak. Buning uchun kompaniyalar qonunchilik va tartibga solish organlari bilan hamkorlik qilishlari, normativ hujjatlarni o'rganishlari va zarur o'zgarishlarni amalga oshirishlari lozim.

- Muvaffaqiyatli tajribalarni o'rganish: Aktsiyadorlik jamiyatlari boshqa muvaffaqiyatli kompaniyalar tomonidan o'zlashtirilgan tajribalar va yondashuvlardan foydalanishlari kerak. Bu orqali muammolarni bartaraf etish bo'yicha yangi g'oyalar va strategiyalar ishlab chiqish mumkin. Muvaffaqiyatli tajribalarni o'rganish tadqiqotlari va ko'rgazmalar tashkil etish orqali amalga oshirilishi mumkin.

Yuqorida keltirilgan yechimlar va tavsiyalar aktsiyadorlik jamiyatlarining MXXSga muvaffaqiyatli o'tish jarayonini yanada samarali amalga oshirishiga yordam beradi. Ushbu tavsiyalarni amalga oshirish orqali kompaniyalar moliyaviy hisobotlar sifatini oshirish, investorlar ishonchini ta'minlash va xalqaro bozorlar bilan raqobatbardoshligini kuchaytirish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Xulosa qilib aktsiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy hisobotlarni MXXSga transformatsiya qilish jarayonlari tahlil qilindi. MXXSning qabul qilinishi moliyaviy shaffoflikni ta'minlash va investorlar ishonchini oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, aktsiyadorlik jamiyatlariga global miqyosda raqobatbardosh bo'lish imkoniyatini beradi. Biroq, ushbu jarayon bir qator muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Maqolada texnik muammolar, madaniy qarshiliklar va tartibga solish bilan bog'liq qiyinchiliklar batafsil muhokama qilindi.

O'zgarishlarni boshqarish strategiyalari va xodimlarni tayyorlash dasturlari orqali

aktsiyadorlik jamiyatlari MXXSga muvaffaqiyatli o'tishni ta'minlashlari mumkin. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va qonunchilik talablariga moslashuv muhim vazifalar sifatida ta'kidlandi. Muvaffaqiyatli tajribalarni o'rganish orqali kompaniyalar yangi yondashuvlar va yechimlarni topishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Deloitte. (2020). The Importance of IFRS Adoption.
2. KPMG. (2019). Challenges of Implementing IFRS Standards in Emerging Markets.
3. Smith, J. (2021). Cultural Resistance to Change in Financial Reporting.
4. Jones, A. (2022). Training and Development in IFRS Transition.
5. Anderson, L. (2023). Case Studies of Successful IFRS Adoption.
6. Uktamjonova, Z. (2024). Relevance of Benchmarking in Industrial Enterprises.
7. Ochilov, I. (2024). Improving the Methodology of Econometric Analysis of the Efficiency of Financial Activity of Agricultural Agroclusters of Uzbekistan.
8. Zokhidov, S. (2024). Improving The Effective Use Of Local Taxes And Levies In Tashkent City.
9. Ortiqov, O. A., and I. Qu'lliyev. "Bank menejmenti va marketingi." O'quv qo'llanma. T:-Iqtisod-moliya (2015).
10. Nutfillaevna, Akramova Nargiza. "BUGUNGI KUNDA BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLAR BILAN ISHLASH USULLARI." Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies. Vol. 2. No. 10. 2023.
11. Nutfillaevna, Akramova Nargiza. "BUGUNGI KUNDA BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLAR BILAN ISHLASH USULLARI." Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies. Vol. 2. No. 10. 2023.